ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 112 ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հինգշաբթի, 2 Յունիսի 1892 Հինգշաբթի, 2 Յունիսի ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 112

Տարին՝ 10 րուբլի, վեց ամիս՝ 6 րուբլի, երեք ամիս՝ 3 ր. 50 կ. ամիս՝ 1 ր., համարը՝ 5 կոպեկ։
Բաժանորդ կրնան ընդունիլ Թիֆլիսում մասնաւոր խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Нор-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9 ից մինչեւ 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ։ Յայտարարութիւնների համար 2 կ., թիկամների համար կրկնապատիկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. ա ջ ն ո ր դ ա ց ո ւ ց. — Ակամայ նկատողութիւններ։

Ք ր ո ն ի կ ո ն. — Պաշտօնական տեղեկութիւններ վաղեմի մասին։ Կովկասի կառավարչապետը Բագուում։ քաղաքային բժիշկների հաստիքները։ Խլերայով հիւանդների բժշկութիւնը։ Անգրկ. երկ. վարչութեան յայտարարութիւնը։ Վանքի ազգ եկեղեցու ազգագայ սեպհականութիւնն։ Նոյեմբերյեցւոց։ Սուսերազարդեցւոց։ Բաղմաբնակցւոց։ Վամաղրեցւոց։ Ծաղկաձորեցւոց։

Պրօֆեսսոր Մարքի վերջերքս գտած հնութիւնները Անի քաղաքում։

Թ ղ թ ա կ ց ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր. — Ախալցխա։

Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն ու — Անգլիայի պատգամաւորները ժողովում։

Քաղաքական լուրեր։

Խ ա ն ի լ ո ւ ր ե ր։

Հ ե ռ ա գ ի ր ն ե ր։

Տեղեկատու։

Յ ա յ տ ա ր ա ր ա ւ թ ի ւ ն ն ե ր։

Թիֆլիս, 1 յունիսի, 1892 թ.

ԱԿԱՄԱՅ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Իբրև նշան ժամանակի պահանջների, վերջին ատենամուտում հեռագրվեաւ Հայերը սկսկին գործել արևմտեան գանագան հեռաւոր երկիրներ, ոչ միայն առևտրական տներ հաստատելու, այլ արդիական թերթերի հրատարակելու համար։ Մինչև անգամ Ամերիկայում էլ հայերէն թերթեր են լոյս տեսնում Ասիսարագում, Սամարղանդում բաժանորդներ ունենալու հաշուով... և ինչու գործմանք հայոց պարբերական մամուլի այս աճաջադիմական քայլերի վրայ, երբ գիտենք, որ ընդհանրապէս հասարակական ամբիոնի վրայ գործողներից գիտութիւն, իրենց կոչման համար պատրաստութիւն չէ պահանջւում։

Քննութեան առնել այն ամեն թերթերը, որոնք անապատ լոյս են տեսնում և շատով էլ անյաջանում են արևմտեան երկրներում, և մատնացոյց լինել նրանց լաւ կամ, որ աւելին է, պակասաւոր կողմերի վրայ՝ մենք նպատակ չունինք։

Մենք ուզում ենք միայն, և այն էլ ոտիպատած, մի քանի նկատողութիւններ անել Վիեննայում հրատարակուղ «Հանդէս ամսօրեայ» անունով պարբերական հրատարակութեան բոնած ընթացքի վրայ՝ հաստատած լինելով, որ այդ հրատարակութեան նպատակը չէ գիտութեամբ ճշմարտութիւնը լեզուիբրել և իւր ընթերցողների միտքը մոլորեցնել։

«Հանդէսը» հրատարակում է Վիեննայի հայ կաթոլիկ միաբանութիւնը, ուրեմն մի պատկառելի հաստատութիւն։ Ու պրովհան «Հանդէսը» հրատարակում է, որքան մենք տեսնում ենք, ոչ միայն կաթոլիկ հայերի համար, այլ և հայագատան, ազգային եկեղեցուն պատկանող հայերի համար, մենք կարծում ենք, որ նա հեռու պէտք է պահէ իրեն մեր ազգային եկեղեցուն վերաբերեալ չնպատակ յօդուածներից։

Մի կրօնական միաբանութեան մէջ և նրա ձեռքով հրատարակուղ թերթը, մանաւանդ որ գերապատիւ հայրերը պոլիտիկաններ չեն; չպէտք է այդ հեռատեսութիւնից մեր ազգային առաջնորդ կեանքում յաճախուղ խնդիրներին և վէճերին միջամտէ և գաստուր Հանդիսանայ։ Այդ չէ կարող նրա կոչումն լինել, մանաւանդ որ միջոց էլ չունի այդ գերը կատարելու։

Իբրև մի կաթոլիկ միաբանութեան բերան, որ հրատարակում է Եւրոպայի առաջնակարգ մայրաքաղաքում, մենք ասած ենք և ասում ենք, որ «Հանդէսը» կը գործէ լրջութեամբ և կը տայ իւր ընթերցողներին պիտութեան այլ և այլ ճիւղերի, նոյնպէս և եւրոպական կեանքի նշանաւոր երևոյթների մասին մշակուած յօդուածներ, ընտիր ու հետաքրքիր տեղեկութիւններ։

Թէ ինչ չափով աջողուել է «Հանդէսին» այդ, կարող են նրա ընթերցողները դատել. մենք միայն յաւելով տեսնում ենք, որ «Հանդէսը» միջամտում է մեր գործերին որոշ իմաքակի գտանցանքները՝ իբրև իրաւունքին, իբրև եղելութիւն ներկայացնելով իւր ընթերցողներին։

Քանի տարի է, որ լիշեալ իմաքակին պատկանող մեկը Բաթումից մեր ազգային գործերի և գործիչների մասին տեսութիւններ է մատակարարում «Հանդէսին»՝ եղելութիւնը չպաշտպելով և ամեն բան որոշ իմաքակի ցանկութեան համեմատ ներկայացնելով, և գործիչներին և գործերին այն գոյնը տալով, ինչպէս որ ցանկալի է իմաքակին։

Արդէս զի ընթերցողներին միամտացնէ և հաստատացնէ, որ իւր գրուածքը որոշ իմաքակի արտապատութիւնները չեն, Բաթումի յիշեալ թղթակիցը իւր անունն էլ է փոխում, իւր լեզուն էլ և գրուածքի ոճը աշխատում է չէգոք մարդու դերը յանել։

Այդ նենգութեան վրայ տարիներ ընթացքում ուշք չէինք դարձնում, թէպետև այդ իմաքակցի գլխաւոր աշխատութիւնը և-դած է, տեղի լինի անտեղի, «Նոր-Դար»-ի վրայ սուեր ձգելու, նրա նշանակութիւնը ծանկելու։

Այժմ էլ իսկապէս այդ Բաթումցի իմաքակցի վրայ ուշք չենք դարձնում. մեզ գործմացնում է միայն այն գրութիւնը, որ «աւելի պատկան, քան ինքը պապը» Բաթումի իմաքակիցը, որը երբէք ատիմ չէ իմացել յայնակուելու մեր եկեղեցու վրայ, կարողանում է մեր եկեղեցական գործերի մէջ մանել և աղաղակողանում դիմակի տակ մեր եկեղեցու փոխանակին մասին ճառել—կամ ոլիկ «Հանդէսի» մէջ։

Աւելի գործմանում ենք, որ ազգասիրա առաջադէմ ժամանակի պահանջների համեմատ փոխոխութիւն բառերը մէկ կողմից, պահպանողական, խաւարամիտ բառերը միւս կողմից տեղ են գտնում եկեղեցական կամ ոլիկ մի «Հանդէսի» մէջ և ինքը «Հանդէսի» խմբագրութիւնը այդ տեսակ անմիտ գրուածքներ հրատարակելով ոչ մի նկատողութիւն չէ անում։

Ստիպուած «Հանդէսի» խմբագրութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելով այս տարօրինակ գրութեան վրայ, խորհուրդ ենք տալիս, որ եթէ փոփոխութիւն ուզում են, թողնեն եկեղեցու վերաբերութեամբ կարող են այդ անել, միայն լիով մեզ ազատ պահեն նենգամիտ պապականի միջամտութիւնից։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈԼԵՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ.

—

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ յունիսի 27-ին առաւօտեան խոլերայով հիւանդների թիւը 11 էր. այդ օրը աւելացել են 3 հոգի, մնում է 1-ը. յոյս 28-ի գիշերը աւելացել են գարձեալ 3 հոգի, մնում են 4-ը, մնում են 12 հոգի։

ԿՈՒՐԱԿԻ, յունիսի 28-ին, Թիֆլիսի Մխիթարեան հիւանդանոցում առաւօտեան հիւանդների թիւն էր 129-ը ազամարդ և 3 կին. այդ օրը աւելացել են 2 ազամարդ՝ Սբռաձէ—Ջիխարաձէի ազգատոհմից, որ գտնում է 9-րդ քաղաքամասում, Նարիքիժնայա փողոցում, Քարմուելովի կալուածքում, և Զուչկին—Պալովի անկիւն № 78 Կոմէ-Լիմնակայա փողոցում 7-րդ քաղաքամասում։ Նոյն օրուայ ընթացքում մնում է մի ազամարդ՝ Սբռաձէ. յոյս 29-ի գիշերուայ ընթացքում հիւանդացել է 1 ազամարդ և մնում է 1 ազամարդ։ Յունիսի 29-ին առաւօտեան, հիւանդանոցում հիւանդների թիւն էր 13՝ 10-ը ազամարդ և 3-ը կին։

Յունիսի 28-ին Մարականեան փողոցում, 10-րդ քաղաքամասում, Լոսիուսովի տանը խոլերայով հիւանդացել է մի ազգի կին՝ Մարիա Եգորովա, 57 տարեկան, որին տանը բժշկում էր առողջապահական բժիշկը. յունիսի 28-ի երեկոյեան Եգորովան մեռաւ։

—

ԲԱԳՈՒԻ Նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 28-ին հիւանդանոցներն են ուղարկուած գարձեալ 27 հոգի, որոնցից 19-ը օտարական են, 8-ը տեղացի։ Հիւանդների բնդհանուր թիւից մնում են 15 հոգի, 10-ը օտարական, 5-ը տեղացի. առողջացել են 10-ը. հիւանդանոցում մնում են 150 հոգի՝ 104-ը օտարական, 46-ը տեղացի. հիւանդանոցներից դուրս մնում են 44 հոգի՝ 13-ը օտարական, 31-ը տեղացի։ Ապետակ քաղաքում հիւանդացել են 6 հոգի, 4-ը օտարական, 2-ը տեղացի. մնում են 4 հոգի՝ 2 ը օտարական, 2-ը տեղացի. հիւանդ մնում են 6 հոգի՝ 5-ը օտարական, 1-ը տեղացի։ Բալախանի-Սաբունչում հիւանդացել են 12 հոգի՝ 8-ը օտարական, 4-ը տեղացի. մնում են 11 հոգի՝ 9-գը օտարական, 2-ը տեղացի. հիւանդ մնում են 18 հոգի՝ 10-ը օտարական, 8-ը տեղացի։ Բիբի-Հէյբաթում հիւանդացել են 4 հոգի՝ 3-ը տեղացի, 1-ը օտարական. մնում է 1 օտարական, հիւանդ մնում են 8 հոգի՝ 1-ը օտարական, 7-ը տեղացի։ Սալեանի ուեգիով գնգի հիւանդանոցն են ուղարկուած գարձեալ 2 հոգի, 1-ը մնում է. հիւանդ մնում են 25 հոգի։ Գաբայի գաւառում հիւանդացել են 5 հոգի, որոնցից 4-ը մնում են։

—

ԳԱՆՁԱԿԻ Նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 28-ին Շուշի քաղաքում հիւանդացել են գարձեալ 4 հոգի, առողջացել են 7 հոգի, մնում են 3-ը. հիւանդների թիւն է 30. գաւառում մահուան 19 դէպքեր են եղել, առողջացել են 2-ը, հիւանդ մնում են 7-ը։

Ջիւանշիրի գաւառում մահուան 16 դէպքեր են եղել. հիւանդացել են, գարձեալ 7 հոգի, հիւանդների թիւն է 17։

Ալիբաչլի գաւառում մահուան 3 դէպք է եղել։

Գանձակի Նահանգում հիւանդների թիւն է ընդամենը 54։

—

ԴԱՂՍՏԱՆԻ Նահանգապետը հաղորդում է՝ 26-ին և 27-ին Փետրվիս, Սամուրը, Դարբզ և Ղալթաղ-Թարասարանի շրջաններում հիւանդացել են գարձեալ 24 հոգի, մնում են 6-ը. հոգած հիւանդների թիւն է 43։

Պետրովսկում հիւանդանալու և մեռնելու նոր դէպքեր չեն եղել։

—

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ յունիսի 29-ին առաւօտեան քաղաքային հիւանդանոցում խոլերայով հիւանդների թիւը 13 էր՝ 10 ազամարդ և 3 կին. յունիսի 29-ի օրուայ ընթացքում աւելացել են 4 ազամարդ և 1 կին՝ Թէօդոր Սբռաձէ և Մելոսլով Աբչուաձէ, 9-րդ քաղաքամասից, Նարիքիժնայա փողոց, Ջիխարաձէի ազգատոհմից, Ղորդանեանի կալուածք. Ութերով—3-րդ քաղաքամասից, Օկտոբժիսկի տուն № 5. Ֆեֆելով.—10-րդ քաղաքամասից, Աւճալեան փողոց, տուն Ֆեֆելովի № 4 և Ութերինա—1-ին քաղաքամասից, Նոր-Ղորդանեան փողոց, տուն Զոնթերգի № 5. Յունիսի 29 ի օրուայ ընթացքում հիւանդանոցից դուրս են գնացել 2 կին. նոյն օրուայ երեկոյեան հիւանդների թիւն էր 14 ազամարդ և 2 կին. յոյս յունիսի 30-ի գիշերուայ ընթացքում աւելացել է 1 ազամարդ՝ Թիֆլիսի արքունի պալատի հաշուապահ Կերեսելիձէն, որ ապրում է 9-րդ քաղաքամասում, Պանաեակայա փողոց, տուն Ղալթաղովի № 6, և յունիսի 29-ին հիւանդանոց ուղարկուածներից մեռաւ է Միխայիլ Աբչուաձէն. Յունիսի 30-ի առաւօտեան հիւանդանոցում խոլերայով հիւանդների թիւն էր 16՝ 14-ը ազամարդ և 2-ը կին։

Քաղաքային հիւանդանոցից դուրս յունիսի 30-ին խոլերայով հիւանդացել են 2 կին՝ Կատարինէ Տէր-Խաչատուրեան, 7-րդ քաղաքամասում, Մաչաբելովսկայա փողոցում, Տագուլովի տանը № 11 և Բագրեւա, 60 տարեկան 9-րդ քաղաքամասում, 2-րդ Թաւմանեան փողոցում, սեպհական տանը։

—

ԴՈՒՇԵԹԻ գաւառի Քվիամեթի գիւղում յունիսի 30-ին խոլերայից մեռել է մի հոգի՝ Վլադիկաւկազից եկած։

—

ԲԱԳՈՒԻ Նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 28-ին հիւանդանոցներն են ուղարկուած գարձեալ 27 հոգի, որոնցից 19-ը օտարական են, 8-ը տեղացի։ Հիւանդների բնդհանուր թիւից մեռել են 15 հոգի, 10-ը օտարական, 5-ը տեղացի. առողջացել են 10-ը. հիւանդանոցում մնում են 150 հոգի՝ 104-ը օտարական, 46-ը տեղացի. հիւանդանոցներից դուրս մեռել են 44 հոգի՝ 13-ը օտարական, 31-ը տեղացի։ Ապետակ քաղաքում հիւանդացել են 6 հոգի, 4-ը օտարական, 2-ը տեղացի. մեռել են 4 հոգի՝ 2 ը օտարական, 2-ը տեղացի. հիւանդ մնում են 6 հոգի՝ 5-ը օտարական, 1-ը տեղացի։ Բալախանի-Սաբունչում հիւանդացել են 12 հոգի՝ 8-ը օտարական, 4-ը տեղացի. մեռել են 11 հոգի՝ 9-գը օտարական, 2-ը տեղացի. հիւանդ մնում են 18 հոգի՝ 10-ը օտարական, 8-ը տեղացի։ Բիբի-Հէյբաթում հիւանդացել են 4 հոգի՝ 3-ը տեղացի, 1-ը օտարական. մեռել է 1 օտարական, հիւանդ մնում են 8 հոգի՝ 1-ը օտարական, 7-ը տեղացի։ Սալեանի ուեգիով գնգի հիւանդանոցն են ուղարկուած գարձեալ 2 հոգի, 1-ը մեռել է. հիւանդ մնում են 25 հոգի։ Գաբայի գաւառում հիւանդացել են 5 հոգի, որոնցից 4-ը մեռել են։

—

ԳԱՆՁԱԿԻ Նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 28-ին Շուշի քաղաքում հիւանդացել են գարձեալ 4 հոգի, առողջացել են 7 հոգի, մեռել են 3-ը. հիւանդների թիւն է 30. գաւառում մահուան 19 դէպքեր են եղել, առողջացել են 2-ը, հիւանդ մնում են 7-ը։

Ջիւանշիրի գաւառում մահուան 16 դէպքեր են եղել. հիւանդացել են, գարձեալ 7 հոգի, հիւանդների թիւն է 17։

Ալիբաչլի գաւառում մահուան 3 դէպք է եղել։

Գանձակի Նահանգում հիւանդների թիւն է ընդամենը 54։

—

ԴԱՂՍՏԱՆԻ Նահանգական վարչութիւնը հաղորդում է, որ յունիսի 27-ին և 28-ին Փետրվիս Սամուրի և Դարբզի շրջաններում հիւանդացել են գարձեալ 17 հոգի՝ 6-ը մեռել են. հիւանդների թիւն է 54։

«Кавказъ»-ն գրում է, որ յունիսի 26-ին Բագուի Նարիքիժնայա փողոցում, Նահանգապետի տան մօտ, որ եղել էր Կովկասի կառավարչապետ, բաւական մեծ հրապարակութիւն էր հաստատել, որ ցանկանում էր երկրի կառավարչապետին յայտնել երեք կարիքների մասին։ Այդ մասին իմանալուց յետոյ, կառավարչապետը հրա-

մայեց մի քանի անձերից բաղկացած պատգամաւորութիւն բնաթել պանդաղ ազգութիւններից, այն է՝ աւստրներից, հայերից և Թուրքերից։

Պատգամաւորութիւնը, որը բաղկացած էր պ. պ. Գոլնիկովից, Պաւլովից, Ադամզովից Խ. Գալովից, Քեազիմովից և Յիմմերման ու Գոլնին ֆնժենեերտեխնոլոգներից, — կառավարչապետի մօտ ընդունելութիւն գտնելով, յայտնեց իր կարիքները։ Մաշինգականները խնդրեցին մուրհակների վճարումները յետաձգելու մասին, ինչպես ունենալով, որ այժմ առևտուրն ընկած է. հայերը խնդրեցին կալքերը գողերից պահպանելու մասին, որովհետև աւազակութիւնները քաղաքում այժմ իսկ սկսել են սաստկանալ, իսկ լուրերն վերջանալուց յետոյ անկասկած աւելի կը սաստկանան. ուստներն խնդրեցին քաղաքում մնացած բնակիչներին կենդանական մթերք մատակարարելու մասին, որ օր օրի վայ գժուար է ձեռքում, նոյնպէս և խոլերայի դէմ եռանդուն միջոցներ ձեռք առնելու մասին, որովհետև մինչև այժմ այդ կողմից շատ քիչ բան է արուած. քաղաքի առողջապահական դրութիւնը նոյնն է մնում, և եթէ քաղաքի մի քանի վայրերը ուսգում են նաւթով, այն էլ գլխաւոր փողոցներն են ուսգուում իսկ, ետ բնակարանները նոյն դրութեան մէջ են մնում. բժիշկները քիչ կան. քաղաքի գանագան կէտերումն հիւանդներ բնդունելու համար ապառանդարաններ չկան։ Կառավարչապետը ուշադրութիւն դարձրեց այդ բոլորը, ասաց, որ կենդանական մթերքների համար ինքը հոգ կը տանի։ Խոլերայի վերաբերմամբ, իբր՝ Պերբենտից վերադառնալուց յետոյ, առանձին խորհուրդ կը կազմուի, որտեղ և կը քննուին նրա դէմն առնելու բոլոր միջոցները։ Ինչ վերաբերում է մուրհակներին, այդ իրեն չի վերաբերում և ինքն իւր կողմից կարող է միայն խնդրատուներին աջակցել։ Կալքերը գողութիւններից պահպանելու համար քաղաքն ինքը կարող է հոգալ։

Կան գիշերին, բնթրից յետոյ, գիներալ-ադիւտանտ Շերեմետևը «Բագու» պինուղական շոգենաւով Պերբենդ ուղևորուեց։

—

Թիֆլիսի ատիկանապետը կազատրել է, որ բոլոր քաղաքապահ ատիկաններն ունենան Լէ առողջապահական և Լէ քաղաքային բժիշկների հասցէները, որպէսզի հարկ եղած դէպքում այդ տեղեկութիւնները յայտարարեն ցանկացողներին։

—

Թիֆլիսում ժողովրդի մէջ լուրեր է տարածուած Լէ խոլերայով բոլոր հիւանդացողներին անպատճառ քաղաքային հիւանդանոցը պէտք է տանեն բժիշկներ, որոնք հիւանդանոց գնալ չուզելով, նոյն իսկ բժիշկին չեն յայտնում հիւանդութեան մասին՝ վախենալով, որ եթէ բժիշկին յայտնեն, վերջինս ատիկանութիւնը կը յայտնի և հիւանդին անպատճառ հիւանդանոց կը տանեն՝ հակառակ իւր կամ իւր ազգականների կամքի։ Այդ մասին «Нов. Об.» յայտարարում է, որ քաղաքային վարչութիւնն՝ առողջապահական իմքերի Նախագահների և բժիշկների Նիստերից մէկում որոշուած է ոչ մէկին, առանց իւր ցանկութեան, հիւանդանոց չտանել, այլ եթէ ուզում է, տանը բժշկել. միայն այն դէպքերում պէտք է հիւանդանոց տանել, երբ տանը բժշկելու համար հիւանդին բոլորովին առողջացնել անկարելի է։

—

Անգլիական եկեղեցու վարչութիւնը յայտարարել է, որ խոլերային պատճառով անցեալ յունիսի 20-ից Թիֆլիսի և Բագուի միջև №№ 3 և 4 պոստային գնացքների հետ կերթևեկեն միմիայն III կարգի վագոններ։

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ. — Հաղորդել էի, որ մեր քաղաքային վարչութիւնը ամեն կերպ նախապատրաստական միջոցներ է ձեռք առել խոլերայի դէմ կռուելու. բայց այժմ պէտք է ասենք, որ ամենակարևոր միջոցներից մէկը նա անուշադրութեան է մատնել. այդ այն է, որ Բագուից այստեղ և այստեղից Աբասթումանի հանքային ջրերը եկողների թիւն օր աւուր աւելանում է և նրանց վրայ ոչ մի հսկողութիւն չկայ, նրանց ոչ մի տեղ դեզինֆեկցիայի չեն ենթարկում. արդ ով կարող է երաշխաւորել, որ նրանք իրենց հետ չեն տանում խոլերայի բացիլները։ Հաւատում ենք, ուր հարկն է, այդ բանի վրայ առանձին և խիստ ուշադրութիւն դարձնելու Ը որ աւազ մեզանում խստանում է մրգեղէն վաճառելու վրայ դրած արգելքը

—

Ինչպէս լսում ենք, Վանքի աւագ եկեղեցու միաբան Գէորգ քահ. Գաբրատեանցը Վանքի եկեղեցու մօտ եղած տարիների աւեր է չինում, որի արժողութիւնը մօտաւորապէս 3000 ր. է և իբր ու իւր հնոց մահից յետոյ անցնելու է Վանքի աւագ եկեղեցուն, իբրև վերջինիս սեպհականութիւն։

—

ՆԻԽՈՒԱՅ. — Յունիսի 25-ին, ինչպէս յիշեցինք, տեղիս առողջապահական յանձնախումբը ժողով կազմելով հրաւիրել է քաղաքիս հոգևորական ներկայացուցիչներին, դեղատուներին և քաղաքիս բնակելիներից և քննել է Լազարեան հոգարարձութեան երկերկու օգնականներով, որպէսզի հսկեն քաղաքիս անմաքրութիւնների վրայ և կարևոր խորհուրդներ տան ժողովրդի հատարակ պատակարգին։ Բացի դրանից՝ և մի շարք հրահանգներ են գրել Լէ քաղաքս խոլերայի մուտք գործելուց ապատ պահելու և Լէ մուտք գործելուց յետոյ միջոցներ գործադրելու համար։

—

ՍՏԱԻՐՈՊՈԼԻՑ. — Խոլերայի դէմ մեր քաղաքում միջոցներ են գործ դնում և աշխատում են մաքրութիւն պահպանել։ Ասում են Բաստարպաշինսկում խոլերա կայ, բայց մինչև օրս պաշտօնապէս ոչինչ յայտնի չէ։ Պէտք է ասել, որ տեղիս վարչութիւնը եռանդով է գործում։ Ասիկանները շրջում են տները և ստիպում են տանտէրերին մաքրել և դեզինֆեկցիայի ենթարկել Լէ արտաքնոցները և Լէ ջրի փոսերը։ Այդ պատուէրները չկատարող տանտէրերին պիտի ենթարկեն 100-ական րուբլի տուգանքի։

Փոխ-նահանգապետ պ. Տիլոն (Նահանգապետը բացակայ է) յայտարարութեամբ ստիպում է բնակիչներից մարդութիւն պահպանել և հրամայում է բոլոր հիւրատուն պահողներին, որ անմիջապէս յայտնեն բժիշկին՝ եկած մարդկանց մասին, որպէսզի նա իմանայ խոլերայով վարակուած են Լէ ոչ։ Թէ վերին և Լէ ստորին բազարը խնամքով մաքրել և անձրևից գոյացած չհանները կողրոլեան Լէ-ով ապսկել են։ Եղանակը ցուրտ է, երեկոները սառչում ենք տաք վերարկու հագնել. այդ մեծիմաբիչ երևոյթ է մեզ համար,—յաճախ տարածմանը այնքան չի նպատակ։ Առանձին ուշադրութիւն են դարձնում Տարչա և Մամադիա կոչուած Լազարին, որոնք Լէն ծառայում և մաքուր օդ ունեցող տեղեր են, բայց այնտեղի բնակիչները ռամիկներ են և հետևապէս մաքրութիւն չպահպանող։

—

ԳԵՏԱԲԷԿԻՑ. — Խոլերայի տարածութիւնում է և Գետաբէկում. ժողովուրդը ահագին ապատում է նրա մուտ գոհունելուն. Կարպապրատած է ոչ օրի չընդունել Լէ Բագուից, Լէ Կանձակից և Լէ Թիֆլիսից, և մի քանիսներին ետ են դարձրել Լէ հենց կայարանից, Լէ կէս ճանապարհից փութզոններով. Գործարանը և Լէ գիւղ ուղևորուում են մարդիկ, և, եմէ ոչ բոլորովին, գոնէ մասամբ մարդուած է։ Արդէն պատրաստել են չարժական հիւանդանոցի վրանները. և եմէ հարկաւորուի, Գետաբէկից դուրս անատուի մօտ պիտի ուրիշ հիւանդանոց պատրաստուի. ձանապարհներին հսկում է, բացի գործարանի հատատուներից, և Չիգամի մասի պ. պրեսատար։ Այս քանի օրերում մի մարդ ու կին երևխաներով գալիս են Դալլար կայարանին մօտ Անիֆելդ գերմանացոց տունը այն նպատակով, որ գան Գետաբէկ. մարդը և կինը մեռնում են. գերմանացիք գերեզը տանում են գիւղից գուրս բաց օդի մէջ Լազնում. բայց Լէ ինչ հետևանք ունեցաւ, դեռ ոչինչ լուր չկայ, եմէ վարակուի Անիֆելդը, արդէն վարակուած է Գետաբէկը, Զարդախլուն և Սյաւեանկան, որովհետև օրական տասնեակ փութզոններով նաւի են բերում Գետաբէկ Դալլարից, Անիֆելդից, Զարդախլուի և Սյաւեանկայի մէջտղ։ Կարծում ենք, պէտք է դագարացնել 60—70 փութզոնների երկնհիւրքինը, նկատի ունենալով, որ պատնիշ կը գադարի գործարանը. հատատակութեան կենաքը Լազնում է մեծ գաւիթ, որի մէջ երևում են 36 հատ մեծ և փոքր գերեզմանները. դրանցից 2-ը աշքի են ընկնում իրենց գեղեցկութեամբ և մեծութեամբ, բայց ոչ մինի վրայ արձանագրութիւններ չեն երևում։ Այդ գաւիթի երկայնութիւնը 16 արշ. 10 վերշ.,—լայնութ. 7 արշ. 10 վերշ. է։ Եկեղեցու արևելեան և արևմտեան կողմերում էլ կան մի մի փոքր գաւիթներ. արևելեան կողմի գաւիթի մէջ, որի մի պատը կիսակործ է, երևում են դարձեալ 4 գերեզմանները առանց արձանագրերի։ Այդ երեք գաւիթները միմեանց հետ միանում են անցքերով։ Եկեղեցու ներքը գտա հայկական ճաշակով է չինուած. մէջ տեղը՝ սեղանի ճակատին երևում են մի չարք արձանագրութիւններ, որ չեն կարդացուում, միայն երևում են հայկական տառերի ծնացորդները։ Աջ և ձախ կան երկու փոքրիկ խորաններ։ Սիւներ չունի մէջ տեղը սիւնները կպած են պատերին։

(2) Մի մեծ խաչաձան, շատ գեղեցիկ քանդակներով զարդարուած. չինուած է մոլդ կարմրագոյն քարից, որ այդ նեխելի մասին յարգելի պրոֆեսորի վերադատնալուց յետոյ «Նոր-Դարձ»-ին կը հաղորդեմ աւելի ճիշտ և մանրամասն տեղեակ։ Ստոր կատարում եմ խոստումս։

Յարգելի պրոֆեսորի գտած չնութիւնները սրանք են.

1) Մի մատուռ, կամ աւելի լաւ է ասել՝ եկեղեցի բոլորովին քանդուած,—գտնուել է Բագրատունեաց պատարից դէպի հիւսիս-արևելք 100 քայլաչափ հեռաւորութեամբ. այդ եկեղեցու երկայնութիւնը 12, լայնութիւնը 7½ արշին է։ Եկեղեցու հարաւային կողմը կայ մի մեծ գաւիթ, որի մէջ երևում են 36 հատ մեծ և փոքր գերեզմանները. դրանցից 2-ը աշքի են ընկնում իրենց գեղեցկութեամբ և մեծութեամբ, բայց ոչ մինի վրայ արձանագրութիւններ չեն երևում։ Այդ գաւիթի երկայնութիւնը 16 արշ. 10 վերշ.,—լայնութ. 7 արշ. 10 վերշ. է։ Եկեղեցու արևելեան և արևմտեան կողմերում էլ կան մի մի փոքր գաւիթներ. արևելեան կողմի գաւիթի մէջ, որի մի պատը կիսակործ է, երևում են դարձեալ 4 գերեզմանները առանց արձանագրերի։ Այդ երեք գաւիթները միմեանց հետ միանում են անցքերով։ Եկեղեցու ներքը գտա հայկական ճաշակով է չինուած. մէջ տեղը՝ սեղանի ճակատին երևում են մի չարք արձանագրութիւններ, որ չեն կարդացուում, միայն երևում են հայկական տառերի ծնացորդները։ Աջ և ձախ կան երկու փոքրիկ խորաններ։ Սիւներ չունի մէջ տեղը սիւնները կպած են պատերին։

ՊՐՈՖԵՍՍՈՐ Ն. ՄԱՐՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱ ԴԵՏԱՅ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԱՆԻ ՓՈՂՈՄ.

Անցեալ նամակով պրոֆեսսոր Ն. Մարրի Անիում արած գիտաների մասին մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդեցի խոստանալով, որ այդ նեխելի մասին յարգելի պրոֆեսսորի վերադառնալուց յետոյ «Նոր-Դար»-ին կը հաղորդեմ աւելի ճիշտ և մանրամասն տեղեակ։ Ստոր կատարում եմ խոստումս։

Յարգելի պրոֆեսսորի գտած հնութիւնները սրանք են.

1) Մի մատուռ, կամ աւելի լաւ է ասել՝ եկեղեցի բոլորովին քանդուած,—գտնուել է Բագրատունեաց պատարից դէպի հիւսիս-արևելք 100 քայլաչափ հեռաւորութեամբ. այդ եկեղեցու երկայնութիւնը 12, լայնութիւնը 7½ արշին է։ Եկեղեցու հարաւային կողմը կայ մի մեծ գաւիթ, որի մէջ երևում են 36 հատ մեծ և փոքր գերեզմանները. դրանցից 2-ը աշքի են ընկնում իրենց գեղեցկութեամբ և մեծութեամբ, բայց ոչ մինի վրայ արձանագրութիւններ չեն երևում։ Այդ գաւիթի երկայնութիւնը 16 արշ. 10 վերշ.,—լայնութ. 7 արշ. 10 վերշ. է։ Եկեղեցու արևելեան և արևմտեան կողմերում էլ կան մի մի փոքր գաւիթներ. արևելեան կողմի գաւիթի մէջ, որի մի պատը կիսակործ է, երևում են դարձեալ 4 գերեզմանները առանց արձանագրերի։ Այդ երեք գաւիթները միմեանց հետ միանում են անցքերով։ Եկեղեցու ներքը գտա հայկական ճաշակով է չինուած. մէջ տեղը՝ սեղանի ճակատին երևում են մի չարք արձանագրութիւններ, որ չեն կարդացուում, միայն երևում են հայկական տառերի ծնացորդները։ Աջ և ձախ կան երկու փոքրիկ խորաններ։ Սիւներ չունի մէջ տեղը սիւնները կպած են պատերին։

(2) Մի մեծ խաչաձան, շատ գեղեցիկ քանդակներով զարդարուած. չինուած է մոլդ կարմրագոյն քարից

նեը։ Նավերով չորերին և կոշիկներին, վերջինս ատարիայի պատկեր պիտի եղած լինի։

18) Մի սեան կտոր, որի վրայ նկարած է մի մարդ՝ վերալծեալ հազուստներով, բայց սրա գլուխը չի երևար. մի ձեռքը վեր է բռնած, իսկ մյուս ձեռքն ունի բռնած մի լծկի կտոր. սրա հագուստի փեշերը ևս են պատռուած, որի տակից երևում են գեղնագոյն չորերը։

19) Մի ուրիշ քարի վրայ նկարած կայ մի հայ հոգևորականի պատկեր, գիտուրացուած՝ բայց ուսերի վրայ վանկա չկայ։ Մի ձեռքում ունի մի գիրք, գիգեցիկ և վայելուչ կազմած։ Այս պատկերի գլխի կողմը խոշոր տառերով գրուած է «սուրբ Գրիգոր Նարեկացին»։

20) Մի կամարաձև քարի վրայ երևում է մի պատկերի գլխի մասը միայն, որի վրայ գրուած է «Սուրբ Աբգէնէա»։

21) Մի ուրիշ քարի վրայ երևում է մի պատկերի գլուխը միայն. գիգեցիկ նկարուած է, որի վրայ պարզ կարդացուում է «Յիսուս Քրիստոս»։

22) Մի ուրիշ սեան կտորի վրայ կայ դարձեալ նեղլով նկարած մի պատկեր, որի գլխի մօտ գրուած է «Սուրբ Յակոբ»։

23) Մի քարի վրայ երկու հրեշտակների պատկերներ նկարած։

24) Մի մեծ քարի վրայ երևում են չորս-հինգ մարդու առներ, որոնց տակ գրուած կայ «Մոքսն»։

25) 3 հատ փոքրիկ վանքերի պատկերներ,—երկուսը նեղլած են, իսկ երեքորդը փորագրած՝ մի արշինագործի մեծութեամբ։

26) Մի կարմիր քարի վրայ փորագրած երևում է մի գօրավարի պատկեր, գլխին տպատարա,—միայն նեղքին կողմը կարուած է։

Մեր այս բոլոր յիշատնները ոչ միայն գտնուել են ուրիշ տեղերից, այլ հատարհատ բոլորն էլ նոր գտած տիկիցու մէջից և մօտերքից։ Պրոֆիսսորը ուրիշ մի քանի տեղեր էլ փորել տարու փորձեր է արել, բայց բացի մի քանի գրամներից, ուրիշ ոչ մի բան չէ գրատնուել։ Մենք անցեալ անգամ գրել էինք, որ պրոֆիսսորի գտած հնութիւնները մի կողմ գործերով պահպանում է, որ իր տեղ վերցնէ, բայց այդ սխալ էինք լսել. բացի գրամներից և մի քանի մանր ու միմիի բաներից, ուրիշ բան չի տանելու յարգելի պրոֆիսսորը, այլ չարել է այնտեղ և ամեն գնացող կարող է տեսնել։

Դ. Լիսիանեան։

Ալէքսանդրապոլ, 22 յունիսի։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԽԱԼՑԽԱ, 22 յունիսի. — Մեզանում դեռ ամառը չսկսած այնքան տաս տիկ էր չոքը, որ մարդ սարսափում էր մտածելով թէ ուրիշն ամառն ինչ է լինելու մեր վիճակը. բայց ամսոյս 10-ից եղանակն այնքան ցրտեց, որ ակամայ սոսկում ենք աշնանային չորեր հագնել, կարծես, ամառն արդէն վերջացած լինի։ Նման ակ այս յանկարծական փոփոխութիւնը ոչ միայն պարտէզներին, այլ և մարդկանց էլ կարող է վնասել։

Բաւական եռանդուն միջոցներ է ձեռք առնուած քաղաքումս խոլերայի դէմ։ Արդէն քաղաքումս ձիերի մէջտեղ թագում վարձուած է մի տան ապագայ հիւանդանոց լինելու. վարձուած են այժմեանից և մի քանի անձեր չորս պոմպ ժամանակով, որոնց պարտաւորութիւնն է լոկերայով վարակուածներին փոխադրել հիւանդանոց, իսկ մեռածներին էլ թաղել։ Ուղարկուած են ասիկիանական պաշտօնեաներ, իսկ քաղաքի կողմից նշանակուած մաքրութեան վերահսկիչները շատ եռանդուն գործում են։ Բայց այս անգամ էլ անուշադիր է մնացել քաղաքիս կիպրանից հոսող «Մարտաչայ» գետակի սրտագրած անմաքրութիւնների գործը։

Ասատեղ կան Բագրեից եկած մի քանի անձինք, որոնք պատուաստուած են 15 օր առաջ չգայ անից. բայց առիթ չէր լինել, եթէ այդպիսիներին բացի սրգևկիցից և՝ օրինաւոր դեզինֆեկցիայի ենթարկել։ Բարեբաղդաբար մեզանում դեռ խոլերայի նշանները չեն երևում, թէև անցեալ օրը յանկարծ մի աղջկայ մեռաւ. մի վարկեան մարդիկ սարսափեցին, բայց քննութիւնից երևաց, որ հանգուցեալ պատանը գրաղ էր եղել 6 ֆ. բալ ուտել և գրազը աֆիոնութեամբ տանելուց չհասց ինքն էլ քաղցրութեամբ մեռել է։ Ընդհանրապէս մերոքը այս տարի շատ է վնասուում նման իսկ տատիկներին էլ. ուտում են խնձոր շատ և տաքացնում. մի քանի այդպիսի երևոյթների մենք ականատես եղանք։ Խոսքս սրգևկուած է մերզ ծախել։

Ամսոյս 21-ին ամն Սարդարեանց մասնակցութեամբ թատերասէրների տեսիս կրուժոկի գահլիճում մի հետաքրքրական տեսեց։ Յանձնախումբը այնքան քիչ էին, որ համարձակ կարելի է ասել, որ այդ հետևյալացումից՝ մօտաւորապէս 7 մասին հանելով, տալիս 5 րուբ. արդիւնք լինեու։ Այդ անաջող երևոյթը կարելի է բացատրել նրանով, որ վերջին ժամանակներս հայտնաւան և կամօրիկ թատերասէրների յանձան կրկնուող անհամ, ձանձրոյթ տեղացնող հետևյալացումները գրազեցրել էին արդէն տեսիս հասարակութեան. իսկ վերջինս՝ Սարդարեանցի հետևյալացման անաջողութեան՝ նպատակն էր և՛ իւր անձնաւորութիւնը, որը հետևյալանալով մեր քաղաքում, օրդէս «մեծ դերասան» (այն ինչ չատերին յայտնի էր նրա ոչ լինելը)։ Հենց առաջին օրից տարաձայնութիւններ ծագեցին ժողովրդի մէջ նրա և թատերասէրների մէջ ծագած վէճերից և անհամաձայնութիւններից։ Բացի դրանից՝ դեռ երկու անգամ կանոնաւոր փոքր չափ բան, նա հանդէս է գալիս թատերասէրների հետ։ Չենք կարծում, որ նա բոլորովին անհաճախացողների տեղ է դնում ներկայացումներին,—և մեզ էլ թատերական գործին այդքան չնչին նշանակութիւն պէտք է տալ։

Երգեցիկ խմբեր կազմող «Պատ. Մաշտոց» մեր քաղաքումն է։ Ատեղ և Արտաշատում մտադիր է կոնցերտներ տալ։ Ու այժմ նա պատրաստ է սեզումս երգել ցանկացողներից քառասուն երգեցիկ խումբ կազմելով։

Անցեալ կիրակի սեզոն կամօրիկ հաների երկեղցում բաւական շքեղ հանդէսով կատարուեց հանդուցեալ Ագամեանի հոգեհանգիստը։ Նիկեղցում գրուած էր հանդուցեալի ծագկներով պարզարուած մեծ տիկը պատիվը։ Պատարագի վերջում երեսատարդներից մէկը՝ պ. Փոսեանց կարդաց նրա հատուած կենսագրութիւնը, իսկ պատարագիչ քահանան, արժ. Ղազարեանցը երկար խօսեց հանգուցեալի ազգին իր արհեստով մատուցած ծառայութիւնների մասին։ Հանդիսին ներկայ էին և հայազգան երեսատարդներ։

Ն. Ն.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ *)

Սա հատարակ ոչ է պարլամենտ արձակելու համար գանազան պատճառներ են լինում։ Այսպէս օրինակ՝ կան սահմանադրական կառավարութեամբ երկրներ, ուր պարտադիր է պարլամենտ արձակել ամեն անգամ, երբ հարկաւոր է լինում մի ու և նոյն տանուտր, ծանրակշիռ փոփոխութիւն մտցնել երկրի վարչական կամ օրէնսդրական կարգերի մէջ, ինչպէս է Բելգիայում, ուր երկրի սահմանադրութեան վերաքննութիւնը չէ կարող կատարել այն պարլամենտը, որն այդ վերաքննութիւնը հարկաւոր է ճանաչել. դրա համար հարկաւոր է նոր պարլամենտ հրաւիրել՝ այդ խնդրի վերաբերմամբ երկրի տրամադրութիւնը ճշտելու համար։

Բայց Անգլիայում այդպէս չէ. այնտեղ պարլամենտը գերագոյն իշխանութիւն ունի կապելու և արձակելու, քանդելու և շինելու. նա բացարձակ իրաւունք ունի ու և է օրէնք բնդունելու կամ եղած լուծելու, թէև նրա մեծ մի գործողութիւնը կարող է օրէնսդրական կարգով վերաքննուել, սրբագրուել, փոփոխուել։

Քանի որ պարլամենտն այսպես իրաւունքներ ունի, պարզ է, որ իւրաքանչիւր կաւսակցութիւն, մի անգամ պարլամենտում մեծամասնութիւն կազմելով, կարող պիտի լիներ իր կառավարութիւնը չարաշահել բսանպակ 7 տարի՝ առանց պատմենտն արձակելու հարկին մէջ լինելու, քանի որ պարլամենտը թէև երկրի գահակալն է արձակում, բայց և միշտ դա կատարում է այն մինիստրութեան միահամուռ ցանկութեամբ և խորհրդով, որն այդ միջոցին իւր ձեռքին ունի կառավարութեան դիկը։

Ուրեմն ինչն է սոխում, որ մի ուրոշ կուսակցութիւն, փոխանակ իւր ձեռքն ունեցած այժից օգտուելու և պարլամենտական գործունէութեան ամրողջ 7 տարեայ շրջանում իշխանութիւն և իւր ցանկացածն իրագործելու, գիմումն է անում երկրի ժողովրդին՝ նոր պարլամենտ կազմելու։

— Առհասարակ բնդունուած է, որ պարլամենտն արձակում են այն ժամանակ, երբ կառավարութեան գլուխ կանգնող անձերը (մինիստրները) մի որ և իցէ նշանաւոր խնդրում պարտութիւն են կրում, այսինքն իրենց առաջարկը չէ բնդունուում պարլամենտում, կամ թէ չէ՝ երբ պարլամենտական մանաւանդ բնարութիւնների մէջ չեսոյ բնդդիմադիր կուսակցութիւնը զօրանում է, և կամ վերջապէս, երբ մի քանի կուսակցութիւններ միանում են կառավարութեան կուսակցութեան դէմ։

Այդպիսի դէպքում, բնականաբար, եղած պարլամենտով կառավարուել չի կարելի և ահա դիմում են ժողովրդին նոր պարլամենտ բնտրելու համար։

Բ. Պարլամենտն արձակում են նաև այնպիսի դէպքերում, երբ մինիստրութիւնը ոչինչ բնդդիմութեան չէ հանդիպում, այսպէս օրինակ՝ երբ նոր օրէնք է բնդունուած բնտրութիւնների վերաբերմամբ, որով բնտրողների չրջանը փոխուած է լինում։

Գ. Պարլամենտն արձակում են նաև այն ժամանակ, երբ պարլամենտը թէև մինիստրութեան կողմն է լինում, բայց երկրի ժողովրդի տրամադրութիւնը փոխուած է լինում։ Այսպիսի դէպքերում պարլամենտն արձակող մինիստրութիւնը ցոյց է տալիս, որ ինքը երկրի շահերն անհամեմատ աւելի բարձր է դասում, քան կուսակցութեան շահերը։ Դրանով, անկասկած, աւելանում է այդ կուսակցութեան վարկը։

Անգլիայի կառավարութեան դիկը հետևյալս, ինչպէս յայտնի է, գտնուում է պահպանողական կուսակցութեան ձեռքին 1885 թուին, երբ ազատամիտ կուսակցութիւնը (Գլադստոնի ատաջնորդութեամբ) պարլամենտում խիստ պարտութիւն կրեց իրլանդական խնդրի վերաբերմամբ, պարլամենտն արձակեց և նոր բնտրութիւնների միջոցին պահպանողական կուսակցութիւնը յաղթող հանդիսացաւ և մօտ վեց տարի չարունակ կառավարեց երկիրը՝ մինչև պարլամենտում մեծամասնութիւնն իւր կողմն ունենալով։

Սակայն, վերջին ժամանակներս, չնայելով, որ Սալսբիւրիի մինիստրութիւնը ազգային մեծամասնութեամբ յաղթող հանդիսացաւ մի քանի նշանաւոր խնդիրներում, բայց և այնպէս, ի նկատի առնելով ազատամիտ կուսակցութեան հետզհետէ զօրեղանալը, մանաւանդ ի նկատի առնելով, որ իրլանդական խնդիրը դեռ լուծում չէ ստացել և գա, շատ մանրակրկիտ խրնդիր լինելով, կարող է նոյն իսկ բնտրողների մէջ տարաձայնութիւններ յարուցանել, Սալսբիւրիի մինիստրութիւնը արձակեց պարլամենտը, չնայելով (կրկնում ենք) որ պարլամենտի անդամների մեծագոյն մասը կառավարութեան և նոյն իսկ իրլանդական խնդրի առիթ մինիստրութեան կողմն էր։ Սակայն, վերջին ժամանակներս, չնայելով, որ Սալսբիւրիի մինիստրութիւնը արձակեց պարլամենտը, որպէսզի երկիրը նորից որոշակի յայտնէ իւր տրամադրութիւնը այս կամ այն կուսակցութեան տատաջնորդութեան մասին։

Պէտք է նկատել, որ մեծ մասամբ պարլամենտն արձակելուց յետոյ յաջորդ պարլամենտի քննութեան առարկայ են նշանաւոր խնդիրները։

Ուստի պարզ է, թէ որքան մեծ նշանակութիւն ունի պարլամենտի արձակութիւնը։ Այդ միջոցով է հնարաւոր դառնում սահմանադրական կազմակերպութեան կանոնաւոր գործունէութիւնները ու պարլամենտի օրէնսդրական գործունէութեան անդադրում առաջադիմութիւնը։ Մեծամեծ բարեփոխութիւններ անելու համար բարեփոխութեան կուսակիցները արձակում էին պարլամենտը և եթէ նոր պարլամենտն էլ իրենց նպատակը էր, այն ժամանակ նոր ուժ էին ստանում դիմադրութիւններին յաղթելով իրենց ցանկացածն իրագործելու։ Իսկ եթէ, ընդհակառակն, երկիրը իւր վստահութիւնը յայտնում էր բարեփոխութիւններին հակառակ կուսակցութեան, բարեփոխականները խանարհում էին երկրի ցանկութեան առաջ՝ իշխանութիւնն իրենց հակառակորդներին յանձնելով։

Ասկից երևում է, որ մեծ մասամբ պարլամենտն արձակելուց յետոյ յաջորդ պարլամենտի քննութեան առարկայ են նշանաւոր խնդիրները։

Ասկից, ուրեմն, իւր ժամանակին պարլամենտն արձակելով կանոնաւորում է երկրի և նրա ներկայացուցիչների յարաբերութիւնները, հնարաւորութիւն է տալիս պարլամենտը երկրի ժողովրդի իսկական կարծիքի ներկայացուցիչ դարձնելու։ Պարլամենտն արձակելով լուծում են շատ տարաձայնութիւններ ու կասկածներ, և այն ժամանակ պետական կեանքը նորից իւր կանոնաւոր ընթացքն է առնում։ Համաձայն Անգլիայում տիրապետող վարչական սիստեմի իսկական սկզբունքն, — սկզբունքն, որով պետական կեանքին վերջնական բնթացք տուող երկրի կամքն է։

Սակայն չնայելով որ Անգլիայի ժողովուրդը մի քանի գարերէ ի վեր վայելում է քաղաքական որոշ իրաւունքներ և սահմանադրական կառավարչական եղանակը — պարլամենտական կեանքը ոչ մի աշխարհում այնքան զարգացած և կանոնաւոր չէ, ինչպէս Անգլիայում, բայց և այնպէս չափազանց է կարծել, թէ պարլամենտի անդամները բնտրութեան ժամանակ ամենքն էլ իրենց նախատեսը էր, այն ժամանակ նոր ուժ էին ստանում դիմադրութիւններին յաղթելով իրենց ցանկացածն իրագործելու։ Իսկ եթէ, ընդհակառակն, երկիրը իւր վստահութիւնը յայտնում էր բարեփոխականներին հակառակ կուսակցութեան, բարեփոխականները խոնարհում էին երկրի ցանկութեան առաջ՝ իշխանութիւնն իրենց հակառակորդներին յանձնելով։

Ասկից երևում է, որ մեծ մասամբ պարլամենտն արձակելուց յետոյ յաջորդ պարլամենտի քննութեան առարկայ են նշանաւոր խնդիրները։

Ուստի պարզ է, թէ որքան մեծ նշանակութիւն ունի պարլամենտի արձակութիւնը։ Այդ միջոցով է հնարաւոր դառնում սահմանադրական կազմակերպութեան կանոնաւոր գործունէութիւնները ու պարլամենտի օրէնսդրական գործունէութեան անդադրում առաջադիմութիւնը։ Մեծամեծ բարեփոխութիւններ անելու համար բարեփոխութեան կուսակիցները արձակում էին պարլամենտը և եթէ նոր պարլամենտն էլ իրենց նպատակ

Նել է մեքենատրելհան հրաժարականը և տարահինգին յայտարարուած է բապասել Թագաւորի հետևեալ կարգադրելհիններին.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սրեխան իւր հօրը.

—Ինչու համար Աստուածանից մեր հանապազօրեայ հացն ենք խնդրում և ոչ մէկ չարաճճուայ կամ մէկ ամսուայ։

Հայրը պատասխան էր փնտռում, երբ փոքրիկ երեխայի հարցերը գուացց.

—Որպէսզի ամեն օր Թարմ հաց ունենանք։

* * *

Փոքր ախտաւոր ուղևորի մէկը հանրակառքի դուռը բանալով, նրբաթիա խօսք է ուղում ասել.

—Նոյն տապանը լցուած է արդէն. Ներսից մի Հայն.

Ո՛չ մտէք, էշն է միայն պակաս։

* * *

Համալսարանի մէջ.

—Էհ, բարեկամ, մի չհոգնուել, ասա տեսնեմ, որոնք են տաքսելհեան յատկելհիւնները։

—Աւաղ, պարոն, այս միայն պիտեմ թէ՝ տաքսելհիւնը ինձ կատարելապէս տմարակոյսելու յատկելհիւնն ունի։

* * *

Փոկտոր Ա... որ վատասէրի մէկին էր, մի ընկերելհեան մէջ ասաց.

—Վերջապէս տեսնում եմ, որ մարդիկ ապերախտ են բժիշկների նկատմամբ. Հապաւ երբեմն մի որ և իցէ աշխան են կանգնեցնում գրանց մէկին յիշատակին։

—Ինչպէս, փոկտոր, հապա գերեզմանները։

* * *

Մի նկարչ մարդ բազմելհեան մէջ եղած ժամանակ, զգում է, որ մի օտար ձեռք իւր գրպանն է մանում. Նա բռնում է օտարի ձեռքը և ինքն իւր քսակը հանելով՝ որ բոլորովին դատարկ էր, բայց է անում և վատահ կերպով գոչին մէկինելով ասում.

—Մէջը փող պիտի դնէիր։

* * *

Մարդու մէկը իւր բարեկամներից մէկի տանը ընթրում էր, երբ յանկարծ փոմորիկ բարձրացաւ։

Տան տէրը խնդրեց, որ օգի վատուելհեան պատճառով գիշերը իւր տանն անցկացնէ։

Պարոնը ընդունեց այս հրաւէրը և աներևոյթացաւ։

Մի ժամից յետոյ նկատ. տնեցիները մէնչև ոսկորներն էր անցել։

—Այդպէս ծերացած որդուց ես գալիս, հարցրեց տան տէրը։

—Տուն գնացի, պատասխանեց հիւրը, կնոջս իմացնելու Թէ գիշերը տուն չպիտի վերադառնամ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի

ՀԻՒՕԻԱՆՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 յուլիսի.—1-ին ներքին փոխտուելհեան այսօր կատարուած խաղարկուելհեան ժամանակ գլխաւոր գումարները տարան հետևեալ տոմսերը.

№ սերիայի	տոմսի №	Տարած գումարը.	№ սերիայի	տոմսի №	Տարած գումարը.
3,984	2	200,000	15,029	11	
17,510	5	75,000	6,629	16	
16,276	43	40,000	2,053	16	
6,027	14	25,000	14,505	12	
4,286	29	10,000	15,081	8	
19,329	38	10,000	19,938	12	
17,932	15	10,000	11,972	6	
19,881	4	8,000	11,488	6	
15,402	35	8,000	1,847	6	
452	32	8,000	13,782	27	
13,803	31	8,000	19,830	19	
8,667	22	8,000	9,278	26	
			16,005	16	
13,924	7		19,268	41	
14,992	25		2,052	6	
10,893	24		10,699	1	
1,558	47		391	50	
19,264	2		234	17	
465	33		15,596	2	
12,454	2		11,286	19	
11,784	44				

1000-ի 4 տոմս

5000-ի 3 տոմս

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ 30 յունիսի.—Պետերբուրգի բորսան կալուածական բանկերի գրաւոյ գրերը— Թիֆլիսինը՝ 6% 102 գն., 5% 99, 37 ար., Ռուբլայինը՝ 6% 102½, 5% 93½ գն.։ Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերուելհեան օբլիգացիաները 98½ գն.։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 յունիսի.—Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի Կայսրուհին երէկ երեկոյեան ժամը 8-ին հեռացան Կոպենհագենից։

Բժշկական դեպարտամենտն, ի նկատի ունենալով, որ նահանգապետների, գիմնազիաների և չոգենաւային ընկերուելհիւնների բժիշկ-ուսանողներ և փելդշերները են պահանջում. բժշկական համրերի մէջ մտնել ցանկացող անձերին հրաւիրում է գիմել դեպարտամենտն՝ ներկայացնելով երեխ գիտուելհեան մասին իսկական վկայագիրը կամ վկայականուած պատճէնները։

Յունիսի 27-ին Աստրախանում հիւանդացել են գաղտնի 74 հոգի, մեռել են 43-ը, մնում են 114 հոգի. Սամարայում և Պակրովսկ ատենում հիւանդացել են գաղտնի 31 հոգի, մեռել են 4-ը, առողջացել են 4-ը. Սարատովի հիւանդանոցներն են ուղարկուած 10 հոգի, մեռել են 12, մնում են 64 հոգի. հիւանդանոցներից գրաս հիւանդների Թիւն է 16, մեռել են 3 հոգի. Յարիցինում յունիսի 22-ից մեռել են ընդամենը 47 հոգի։ Յունիսի 27-ին Բագուի հիւանդանոցներն են ուղարկուած 29 հոգի, մեռել են 32, մնում են 161 հոգի. հիւանդանոցներից գրաս մեռել են 41 հոգի։ Կովկասի մի քանի ուրիշ տեղերում նոյնպէս խոլերայով հիւանդանալու դէպքեր են եղել։ Յունիսի 25-ին Պրոխլադնայա տաճկացում եղել են 42 հիւանդ, Նուշում 34.

«Новое Врѣмя» ն հաղորդում է, որ Սարատովից, Սամարայից և Բագուից տուած տեղեկութիւնները են եղած համաճարակների, որոնցով բժիշկ-ուսանողները են հրաւիրում խոլերայի դէմ կռուելու համար. ամսական 150 ր. է առաջարկուում։

ԼՈՆԴՈՆ.—Ջոնս կղզուց (Նիւֆաունդլենդում) հեռագրում են, որ յունիսի 27-ին հրդեհը ոչնչացրել է քաղաքի ½ մասը. եկեղեցիները ու գրադարանը չինուելհիւնները մոխիր են գարձել Վնասը 3—4 միլիոն ֆունտ գնահատելհեան վրայ։ Բնակիչները անտուն և քաղցած են մնացել. օգնութիւն է ուղարկուած։

Սան-Ֆրանցիսկոյից ստացուած հեռագիրը հաղորդում է, որ այսօր առաւօտեան օդ ցնդեց քաղաքից 12 մղոն հեռաւորութեամբ գտնուող վառօդի գործարանը։ Փոքր պարանի բոլոր շինուելհիւնները քարուքանդ են եղած. մօտ 180 բանուորներ, որոնք համարեա բոլորը չինացիներ էին, սպանուած են։

ԿԱՅԵՆՆԻ.—Էտնայի վրայ նոր գոյացած ճեղքուածից ժայռի քարը գիշերուայ ընթացքում խիստ սեծացել է, մասն արագութեամբ ցած թափուելով, բաժանուել է 2 հիւղի. մի հիւղը գնում է գէպի Նիկոլոզի, մեսը Բելպասրօ. ներկայ րոպէին մասն Նիկոլոզից գտնում է ընդամենը 6 կիլոմետր հեռաւորութեան վրայ։

ՊԱՐԻԶ.—Խանոյից ստացուած պաշտօնական հեռագիրը հաղորդում է, որ Ֆրանսիական արտասպորտ Լանգոնն հանապարհին բնկել է չինացի առագաների հետքը։ Ֆրանսիացիներից սպանուել են 10 հոգի, որոնց մէջ 2 սպայ, և 17 հոգի վիրաւորներ։

ՄՈՆԲՐԻԶՈՆ, 30 յունիսի.—Երբ պատական վարչութեան անդամները բանտ գնացին, Թաւաշյը քնած էր. արթնանալով նա ասաց միայն, որ իրեն կատարեալ աւոյգ է զգում և չէ յուսահատուում։ Նա հագնուեց առանց ուրիշի օգնութեան, մի բաժակ ջուր խմեց և, խոնարհով, որ իրեն

Ժոյ չափսի տրուէ ամբոխի առաջ խօսելու, գժգոհութիւն յայտնեց։ Թաւաշյին մահապատիժ սուին բանաւ հրապարակի վրայ։ Երբ հարևան փողոցներում երկնեկութիւնը փակուած էր գօրքերով, որոնք հեռացնում էին գոռացող ամբոխին։ Տախտակամածը բարձրանալով Թաւաշյն ասաց. «Ես ուզում եմ խօսել, ես պէտք է մի քանի բան ասեմ...», բայց այդ րոպէին նրբան գրին գլուխին տակ։ Այն րոպէին, երբ գլուխին գահակն ընկնում էր, Թաւաշյը կարողացաւ ազազակել՝ «Կեցցէ Հայաստանեայց հեղափոխութիւնը»։ Այդ ժամանակ ամբոխի միջից ազազակները լսուեցին։ Ուրիշ ոչ մի դէպք չպատահեց։

Պատասխանատու խմբ. Մ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
Հրատարակիչ՝ Ս. ՍՊԱՆԴԻԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Որ-ոյ չոգենաւային ընկերութիւն։ Երեկ երեկոյեան Բաթումի, Օզուռգէտի և Կ. Պոլսի միջև։

Բաղնուիլ պատրաստ է գնալ.

Հինգշաբթի օրերը, կիրակուայ ժամը 4-ին, ուղիղ ընդհատով Նովոռոսիյսկի վրայով։

Կիրակի օրերը, գիշերուայ ժամը 2-ին ընդհատով Փոթիի վրայով բոլոր նաւահանգիստները։

Երկու շաբթի օրերը, երեկոյեան ժամը 7-ին Կ. Պոլիս։

Բաղնուիլ հասնում է.

Երկու շաբթի օրերը, երեկոյեան, Օզուռգէտից, ուղիղ ընդհատով Սեբաստիից, Օզուռգէտից, ուղիղ ընդհատով Սեբաստի և Նովոռոսիյսկի վրայով։

Կիրակի օրերը, առաւօտեան, Կ. Պոլսից։

Պատասխան ևս ապահովագրութիւն շոգենաւերի երթևեկութեան Փոթիից, Բաթումից եւ Օզուռգէտի միջև։

Փոթի հասնում է.

Պատասխան մարդատար չոգենաւը Բաթումից երկուշաբթի օրերը յուսադրուելին։

Ապրանքակիր - մարդատար չոգենաւը Օզուռգէտից կիրակի օրերը երեկոյեան։

Ապրանքակիր - մարդատար չոգենաւը Բաթումից հինգշաբթի օրերը յուսադրուելին։

Փոթիից դուրս է գնում.

Պատասխան-մարդատար չոգենաւը Օզուռգէտ և Հանապարհին գտնուած նաւահանգիստները կիրակի օրերը, առաւօտեան ժամը 8-ին։

Պատասխան-մարդատար չոգենաւը գործը վերջացնելուց յետոյ երկուշաբթի օրերը Բաթումից։

Ապրանքակիր - մարդատար չոգենաւը Բաթումից երեքշաբթի օրերը, առաւօտեան ժամը 10-ին։

Ապրանքակիր - մարդատար չոգենաւը հինգշաբթի օրերը, առաւօտեան ժամը 8-ին, Օզուռգէտ և Հանապարհին գտնուած նաւահանգիստները։

Ապրանքակիր մարդատար գիծ.

Բաթումից դուրս է գնում հինգշաբթի օրերը գիշերուայ ժամը 1-ին։

Բաթումում հասնում է երեքշաբթի օրերը, կիրակուայ ժամը 2-ին։

Ապրանքակիրը մարդատար չոգենաւերի վայ բնդունում են II և III կարգի ուղևորներ և առանց ուտեստի պաշարեղէնի։

Փոխադարձութիւնը գտնում է Թիֆլիսի ազ. բանկի չինուելհան մէջ №№ 117 և 118։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՇՈՒՏԱՂ ԿԷՎԵՐԱՁՆԱՑ

«ԾԻԾԱՂԻ ՏՈՊՐԱԿ»-Ի

առաջին գրքի տպագրութիւնը. ուստի խնդրում ենք այն անձանց, որոնց մօտ գտնուում են յիշեալ գրքի բաժանորդագրերից, փութով ուղարկեն բաժանորդագների հետ ինձ, այս հասցէով՝

«Նոր-Դար»-ի խմբագրատան պ. Ս. Շահագիզեանց։

(0-0-0) 5-5.

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆԱՄԲ որոշուած յուլիսի 3-ին ս. պատարագից յետոյ, ժամը 11½-ին Կաչաղ ամարանոցի եկեղեցու նոր ևրեսփոխանի ընտրուելհիւնը, ուստի յիշեալ ամարանոցի Մեծ. բնակիչները հրաւիրում են նշանակած օրը եկեղեցի մասնակցելու ընտրուելհեանը։

Վերատեսուչ Թիֆ. եկեղեցիների բարեկարգուելհեան՝ Յովհաննէս քահանայ Մարտիրոսեան։

(322) 1—1.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Խնդրում է իւր ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻՆ և ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՆ

նոյնպէս և այն անձերին, որոնք «Նոր-Դար»-ի հրատարակուելհեան օրից շարունակ, կամ երբ և իցէ, ժղժալեալ են Թերթին յօգուտածներ Թղթակցութիւններ կամ Թարգմանուելհիւններ ուղարկելով, բարեհաճեն խմբագրուելհան ուղարկել իրենց ԼՈՒԾԱՆԿԱՐԸ (վերջիւ), պատկերների եաւթ նշանակելով՝

ա. իրենց անուն-ազգանունը, բնակուելհան տեղը, տարիքը, պարապմունքը.

բ. Թէ որ ժամանակից են սկսել աշխատակցել և մինչև երբ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՕԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նագարնայա փնտց. № 9)

Յանկացողք ունենալ իրենց առևտրական գործերի համար անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքն ստացած ՈՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ՈՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ, Թող բարեհաճեն գիմել կուրսերի Հիմնադիր Ս. Մանուելեանցին։ Ուսուցիչները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթուելհիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի Հոգաբարձուի Հաստատած ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատեստատներ։

Ընդունելուելհիւնները սկսուելու են սեպտեմբերի 1-ից։ Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ Հրատարակուելհեան գործակալներին—Թաթիանցում գ. Վիկտոր դ'Արնօլին, Մէչի փողոց, գեներ. Տէր Ստեփանեանցների նախկին տունը։

Բագուում պ. Սամուել Փիլպարեանցին, Կալիբեկինսկաեայ հրապարակում՝ Նովոռոսիյսկում՝ պ. Լուի Բենօլին։

(107) 12—8

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET CIE

ՖՐԱՆՑՈՒԶԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ուղիղ և կանոնաւոր նաւագնացուելհիւն Մարսէլից Բաթում երկու շաբաթը մի անգամ չորեքշաբթի օրերը, սկսած 1892 թ. յունուարի 25-ից և Բաթումից Մարսէլլ, մանելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ԳՆՈՒՄ ԵՆ

Շորեք.	10/22 յունիսի	շոգենաւ	«Մերգրելիա»	կապետան Ժերոլէն
»	24 Յունիսի 6 Յուլիսի	»	Ալեսանդրիա	» Փասրիկ
»	8/20 Յուլիսի	»	«Սերկասսի»	» Բոչկ
»	22 Յուլիսի, 3 օգոստոսի	»	«Մերգրելիա»	» Ժերոլէն

և այդպէս երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին կէսօրուայ։

Բաթումից Պարիզ ուղիղ հաղորդակցուելհեան տոմսակները սովորական գնից գիժումով։

Տեղեկուելհիւնների և բեռների համար ճանապարհորդները Թող բարեհաճեն գիմել ընկերուելհեան գործակալներին—Բաթումում ԴԱԼՄԱՆՈՒՆԻՆ, Նաբերեժնայա, Թիֆլիսում՝ պ. Վիկտոր դ'Արնօլին, Մէչի փողոց, գեներ. Տէր Ստեփանեանցների նախկին տունը։

Բագուում՝ պ. Սամուել Փիլպարեանցին, Կալիբեկինսկաեայ հրապարակում՝ Նովոռոսիյսկում՝ պ. Լուի Բենօլին։

(107) 12—8

36—10

Дозволено цензурою. Тифлисъ 1-го Іюля 1892 г.

Տպարան «Կաւկազ»

Типографія «Кавказъ» Гол. пр., домъ Читахова.